

**DESEMBRE 2020-
MARÇ 2021**

**GESTIÓ DEL
CORONAVIRUS ALS
CENTRES
PENITENCIARIS
CATALANS**

**MONITORITZANT LA PRIVACIÓ DE LLIBERTAT I
L'ACTIVITAT POLICIAL DURANT L'EMERGÈNCIA
DEL COVID-19**

MONITORITZANT LA GESTIÓ DE LA PANDÈMIA EN ELS CENTRES PENITENCIARIS CATALANS

El present informe s'emmarca en la feina de monitoreig de les mesures adoptades per les administracions penitenciàries per a fer front a la propagació de la COVID-19 i l'impacte que aquestes estan tenint als centres penitenciaris i especialment sobre les persones privades de llibertat, que des del mes de maig de 2020 duem a terme des de l'equip SIRECOVI de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona.

En aquesta ocasió us presentem el cinquè informe de seguiment de la gestió de la pandèmia als centres penitenciaris catalans, el qual avarca el període comprès entre la segona quinzena de desembre del 2020 i la segona quinzena de març del 2021. Aquest període coincideix amb el que a l'exterior s'ha denominat tercera onada de la pandèmia.

Des del punt de vista normatiu, el període analitzat es recolza sobre el document d' "Adaptació de fase de represa als centres penitenciaris" l'última revisió del qual es va publicar el 31 de juliol del 2020. Aquest document recull el conjunt de protocols d'actuació a adoptar als diversos centres penitenciaris de Catalunya amb l'objectiu de reprendre l'activitat normal d'aquests espais alhora que s'adoptaven les mesures necessàries per a evitar la propagació del virus a l'interior dels mateixos. Així, durant

aquesta fase se pretenia normalitzar al màxim possible la vida de les persones internes, dels professionals, així com de tots els operaris que intervenen i es relacionen amb els centres penitenciaris a la vegada que es convivia amb algunes de les mesures preventives i organitzatives implementades durant el confinament per a evitar l'aparició de rebrots de la malaltia. Crida l'atenció no obstant que, tot i que aquest document fos creat per a fer front a la esmentada etapa de transició que s'iniciava el juny de l'any passat, no s'hagin produït modificacions al mateix (o al menys, aquestes no hagin estat publicades) tot i el creixement tan significatiu de contagis que s'ha produït tant durant la segona com tercera onada de pandèmia.

I es que aquesta última etapa ha estat marcada per un creixement significativament superior respecte al numero de contagis registrat durant les etapes anteriors. Aquesta tercera onada s'ha caracteritzat alhora per l'esclat de brots en la majoria de centres penitenciaris, arribant-se a registrar el brot més gran des de l'inici de la pandèmia dins d'un centre penitenciari a Catalunya, el qual va arribar a afectar 121 interns i va obligar a confinar quatre mòduls del CP Quatre Camins. Així mateix, durant aquest episodi es produís la primera mort per Covid-19 d'un intern dins d'un centre penitenciari català. El pres, de

55 anys i sense cap patologia prèvia, moria a principis de gener a l'Hospital Joan XXIII de Tarragona.

Aquest període ha estat marcat alhora per haver-se iniciat la vacunació tant de treballadors i treballadores penitenciaris com de les persones preses, havent-se vacunat el 80% dels treballadors i treballadores de les presons catalanes i més del 75% de les persones privades de llibertat en el moment del tancament d'aquest informe.

Per a la realització d'aquest informe, igual que en els informes anteriors, hem recopilat informació de diferents fonts: comunicats, notes de premsa o comunicacions de xarxes de la pròpia Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima (SMPRAV), relats en primera persona de les persones privades de llibertat i els seus familiars,

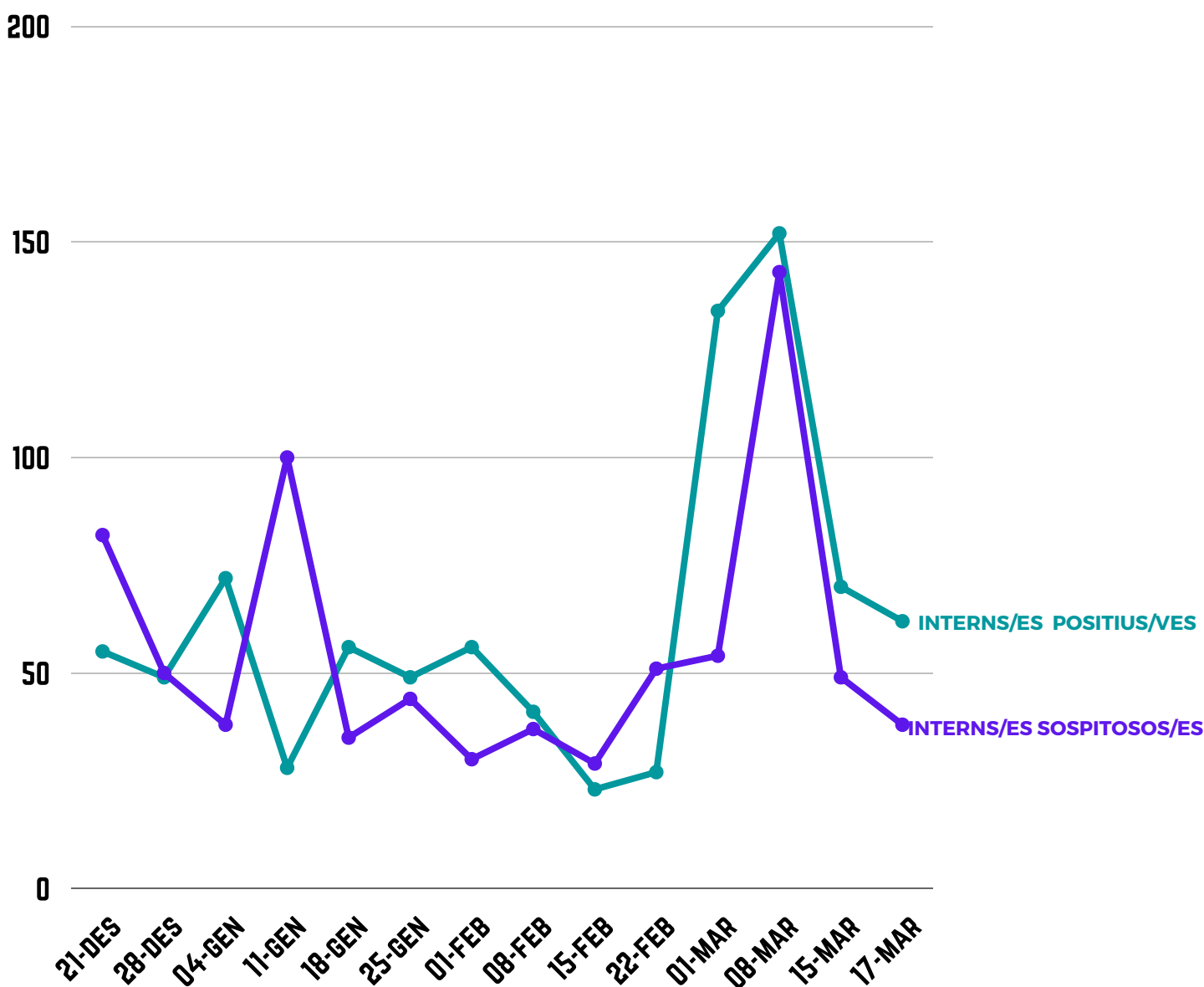
observació directa en el marc de les nostres visites als centres penitenciaris, informacions publicades per grups i organitzacions sindicals de funcionaris de presons, grups de famílies o grups de suport a persones preses, i la revisió de material d'hemeroteca.

Des de l'equip del SIRECOVI esperem que els resultats tan d'aquest com dels anteriors informes puguin contribuir a la feina que estan realitzant altres organitzacions de drets humans, de familiars o de suport a persones preses, a col·lectius d'advocats, i als propis responsables de les administracions públiques implicades.

ESTADÍSTIQUES CONTAGIS

GRÀFIC 1: EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'INTERNES/ES AFECTATS/DES PER COVID-19*

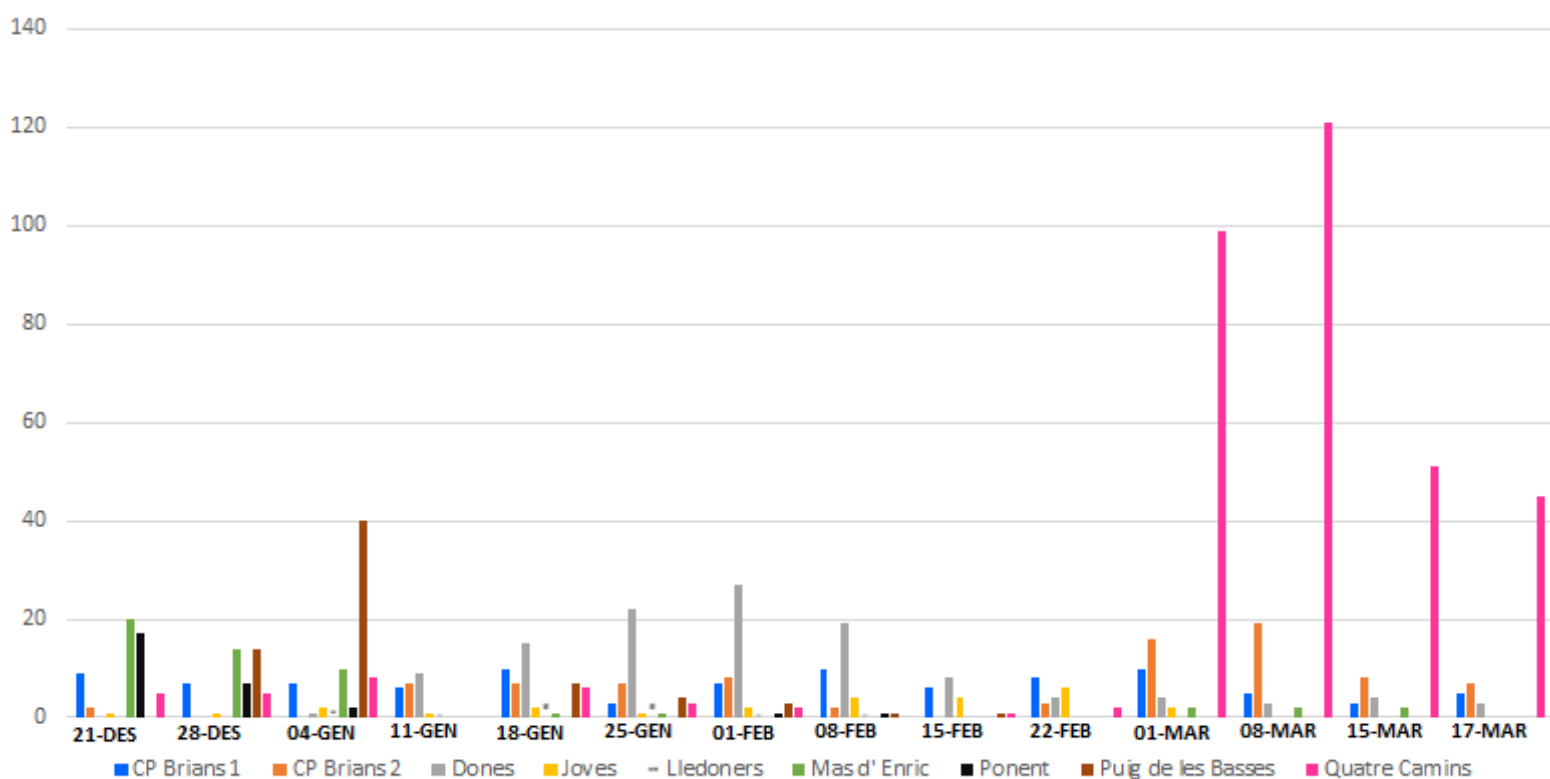

Font: Elaboració pròpia en base a dades publicades per la Conselleria de Justícia, Generalitat de Catalunya.

*Dades presentades són diàries i no acumulatives. Només en dues dates es van presentar les dades acumulades:
8 de gener: 491 interns/es i 395 funcionaris/es; i 24 de febrer: 694 interns/es i 519 funcionaris/es.

ESTADÍSTIQUES CONTAGIS

GRÀFIC 2: EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D' INTERNES/ES POSITIUS/ES SEGONS CP

Font: Elaboració pròpia en base a dades publicades per la Conselleria de Justícia, Generalitat de Catalunya

MESURES SANITÀRIES

Les mesures de seguretat sanitària que s'implementen als centres penitenciaris catalans en l'últim període analitzat, no difereix d'aquelles descrites al nostre tercer informe relatiu a la gestió de la pandèmia a Catalunya (maig-juliol) en la mesura en que, com ja s'ha assenyalat, el document normatiu que recollia els protocols d'actuació a seguir al conjunt de centres penitenciaris catalans, no va patir modificacions respecte les etapes prèvies. Ens trobem, per tant, amb que han seguit vigents les mesures tant generals com específiques de seguretat sanitària basades principalment en el distanciament físic en la interacció personal, higiene i utilització de materials de protecció descrits ja en informes anteriors.

Com ja hem dit, ens trobem amb que al llarg del període analitzat, els contagis han anat en augment al conjunt dels centres penitenciaris catalans, obligant al confinament de mòduls, al aïllament dels afectats i al seguiment de contagis. En aquest context, interns i internes d'alguns centres penitenciaris i familiars van denunciar el règim de vida que es va establir en alguns dels mòduls confinats, problemàtiques relatives a l'atenció sanitària,

falta d'informació i inclús situacions d'abús o maltractament en aquest context.

A principis de gener, interns del mòdul 5 del CP Mas d'Enric, ens relataven que durant la primera setmana de **desembre** un intern del mòdul havia començat a mostrar símptomes de Covid-19, pel que es va procedir a avisar als serveis mèdics del centre penitenciar. Segons ens expliquen, va visitar-lo la doctora del mòdul, la qual després d'examinar-lo va dir que es tractava d'un simple mal de cap. L'intern en qüestió va seguir fent vida normal al mòdul, fins que **l'11 de desembre** es va desmollar a la seva cel·la, sent traslladat a l'Hospital Joan XXIII de Tarragona on va ser diagnosticat de pneumònia per Covid-19. Aquell mateix dia es va procedir a confinar el mòdul 5 del CP Mas d'Enric.

El **20 de desembre** es comptabilitzen 54 interns afectats per Covid-19 als centres penitenciaris catalans, sent els centres més afectats el CP Mas d'Enric amb 20 afectats, el CP Ponent amb 17 interns afectats i el CP Brians 1 amb 9 positius.

El **24 de desembre** es procedia a des-confinar el mòdul 5 del CP Mas d'Enric. Segons ens expliquen alguns interns del mòdul, durant els 12 dies que va durar el confinament, van estar les 24h del dia dins la cel·la, on havíem de dinar i dutxar-se. Relaten que només van tenir contacte amb l'exterior un dels primers dies del confinament, quan els hi van dur un

telèfon mòbil a la cel.la per a que poguessin parlar amb els seus familiars i explicar-los-hi la situació. Segons els relaten, aquesta situació va generar molta tensió i ansietat entre els presos, arribant diversos d'ells, a tallar-se o ingerir lleixiu, com a mètode de protesta, denunciant que no havien rebut la oportuna atenció mèdica després d'aquestes accions. Un gran nombre d'interns del mòdul van realitzar un escrit d denúncia que van presentar davant del Jutjat de Guàrdia explicant el que havia passat i denunciant les negligències mèdiques, referint un d'ells haver patit represàlies per part del centre per haver impulsat la redacció de l'escrit.

El **29 de desembre** esclatava un nou brot que afectava a pràcticament la meitat dels interns del mòdul 5 del CP Puig de les Basses i a 6 professionals del centre i obligava a aïllar el mòdul amb 89 interns. Els interns contagiats van ser traslladats a la unitat Covid-19 del centre a les cel·les de la segona planta del mòdul on els atenia personal sanitari. Al dia següent es declarava un altre brot de cinc casos al mòdul de la Secció Oberta (MSOB) de Quatre Camins i es procedia a confinar el mòdul de forma preventiva. A 3 dels presos se'ls hi va detectar

el virus estant a casa d permís, els altres 2 van ser enviats a la Unitat Covid-19 del CP Brians II.

A **finals d'any** el número d'interns afectats era de 74, trobant-se la gran majoria (47) al CP Puig de les Basses: 26 aïllats a les cel·les del mòdul 5 i els 21 restants, a la Unitat Covid-19. La resta de persones privades de llibertat afectades a Catalunya es trobaven repartides als diferents centres penitenciaris : 10 a la Unitat Covid-19 de Brians II, 8 més a la infermeria de Mas d'Enric i 3 a la infermera, i a ingressos del centre penitenciar de Ponent. També hi havia 2 interns a hospital públics i 1 que passava el confinament a casa, en aplicació de l'article 86.4 RP.

L'any nou començava amb la notícia de que l'Administració compliria per fi amb l'auto del TSJC i després de nou mesos des de l'inici de la pandèmia reconeixia finalment a CCOO el dret a que tot el personal penitenciar rebés al menys una mascareta quirúrgica per torn. Una setmana abans des de diversos sindicats penitenciaris de Catalunya denunciaven que se'ls continuava repartint mascaretes no homologades realitzades en molts casos amb

“draps del CIRE” i exigien el repartiment de mascaretes FFP2 a tot el personal. Recordem que aquestes mascaretes no homologades realitzades al CIRE són les úniques mascaretes que s’han repartit entre la població privada de llibertat a Catalunya.

Durant la **setmana del 4 de gener** des del Departament d Salut s’informava de que l’augment de nous tercers graus concedits a les revisions de novembre i desembre estava complicant “seriament” el protocol anti-Covid-19 a les presons. Segons explicaven en centres oberts com el de Wad-Ras, s’omplien els dormitoris amb les persones preses amb permisos de sortida, arribant a dormir quatre d’elles per cel·la, amb el consegüent risc de contagi. A **5 de gener** es registrava una concentració de persones privades de llibertat que dormien en la esmentada secció oberta de 118, sent 172 els que es trobaven en art. 86.4. RP. A la primera onada (juny 2020) eren 65 més) (237) les que dormien als seus domicilis en aplicació de l’arti. 86.4RP. Una situació similar es produïa a la Secció Oberta del CP Quatre Camins on el mes anterior s’havien produït dos confinaments preventius davant l’aparició de positius, sent necessari també tancar les cafeteries del centre ja que alguns dels sotmesos a quarantena treballaven en aquestes.

Al llarg d’aquella setmana, fonts de la Conselleria de Salut expressaven que davant l’acumulació en les seccions obertes de presos dormint junys es feia necessari reprendre les mesures de prevenció regides a les presons de Catalunya a l’inici de la pandèmia.

Aquella mateixa setmana, el **7 de gener** es coneixia la trista notícia de la defunció, com

a conseqüència de la Covid-19, de l’intern del mòdul 5 CP Mas d’Enric que havia estat traslladat a l’Hospital Joan XXIII de >Tarragona el passat **11 de Desembre**. Es tracta del primer pres de Catalunya mort com a conseqüència del virus. L’intern, que tenia 55 anys, no presentava patologies prèvies. La infermeria del centre penitenciari on complia condemna l’intern acollia aquestes dates 12 casos de Covid-19, sent el Cp Mas d’Enric el centre que més casos presentava. Els altres dos centres amb major número de casos, els tenien per la seva condició de centres de referència per la Covid- 19: la Unitat Covid-19 del CP Puig de les Basses amb 35 casos i l’altre Unitat Covid-19 del CP Brians II, amb 11. La resta dels casos es repartien entre la Unitat Semi-Oberta del CP Brians I (2), la infermeria del CP Lledoners (1), el mòdul d’ingressos del CP Ponent (1), el CP de dones Wad-Ras (1), un hospital de Barcelona (1) i 6 presos que complien condemna als seus domicilis.

El **8 de gener** es començava amb la vacunació a presons i centres de justícia juvenil. Els primers en rebre la vacuna varen ser els treballadors i les treballadores d’interior i de tractament que presten servei habitual o solen ser enviats de reforç a les següents unitats: (1) Infermeries, (2) Unitats Covid-19, (3) Unitats Hospitalàries Penitenciàries: Unitat Hospitalària Psiquiàtrica Penitenciària (UHPP), Pabelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa (PHPT), i la Unitat de Rehabilitació del CP Brians II. Els centres en els que es va començar a subministrar les vacunes van ser Brians I i el CP Brians II, per ser els centres adscrits a la Regió de Salut Metropolitana on es podia iniciar el procés amb major celeritat.

El **14 de gener** des de Famílies de Presos a

Catalunya denunciaven que aquella setmana hi havia hagut problemes amb la calefacció a diferents presons pel que els presos havien passat molt fred i s'havien hagut de dutxar amb aigua freda. El col·lectiu portava denunciant aquest tipus de problemàtica en diversos centres catalans des del **20 de desembre**. Tot i que evidentment el fred no és un agent causal de la Covid-19, no es pot obviar que per factors ambientals i immunològics som més vulnerables a l'acció dels virus en condicions de baixes temperatures, en la mesura en que aquest context el nostre sistema immunitari es torna menys eficient, baixant les nostres defenses i permetent l'entrada dels virus. Si tenim en compte que estem parlant d'una població considerada per se de risc, entendrem com aquestes condicions de detenció els deixen en una situació de major vulnerabilitat davant el contagi. Així doncs, difícilment podem esperar que aquestes persones extremen les mesures d'higiene personal, quan es veuen obligats a dutxar-se amb aigua freda malgrat les baixes temperatures de l'hivern.

Des del col·lectiu Famílies de Presos es seguia denunciant també l'escassetat d'informació per part de l'Administració i sol·licitant un canal d'informació per a tots, a la vegada que informaven que al CP de Wad-Ras la zona de la residència estava confinada. En aquest mateix centre

penitenciari es registrava un nou brot a mitjans del mes de gener. A **principis de gener** una interna del centre de dones de Wad-Ras donava positiu per coronavirus després d'un vis a vis amb la seva parella. L'**11 de gener** s'aïllava a quatre internes més, es confinava el mòdul i es procedia al trasllat de les internes afectades al CP de Brians 1. Pocs dies després, el **15 de gener**, es comptabilitzava ja 12 internes i 5 professionals positius en l'anomenat centre. De les 12 internes positives, 4 van ser traslladades al CP Brians 1 i 3 al CP Puig de les Basses. Als pocs dies començava a trobar-se malament una interna del mòdul de preventives, a qui van fer una PCR ràpida i també va sortir positiva. Automàticament es va realitzar la prova a les dues companyes de cel·la, qui també van donar positiu. Així, el 17 de gener, s'arribava a les 15 internes positives al centre, procedint a confinar la totalitat del centre al ser considerat un brot. Des del sindicat CSIF es denunciava que malgrat l'augment de contagis al centre penitenciari de dones, es seguia sense fer un cribratge massiu i malgrat les pressions sindicals, només s'havia realitzat les proves als contactes estrets de les internes afectades.

El **19 de gener** la SMPRAV informava que s'havia fet proves ja a les 81 internes del CP Wad-Ras i que es preveia que la setmana següent es faria a tot el personal que treballava al Centre. Des de Famílies de

Presos de Catalunya denunciaven que les internes es trobaven aïllades a les seves cel·les, on es realitzava tots els àpats, que no feien activitats ni acudien a l'escola, ni al gimnàs.

El **21 de gener** el Departament de Justícia anunciava que al 2020 es van suïcidar 11 persones privades de llibertat, quatre d'elles mentre es trobaven en aïllament, registrant-se un increment del 60% respecte l'any anterior. Justícia vinculava aquest creixement amb l'augment de la Covid-19 i informava que s'estava revisant els protocols per a fer-los més efectius.

Per part nostra, amb la reactivació de les nostres visites als centres penitenciaris catalans els primers mesos de l'any, vam constatar que en la majoria dels centres, es seguia incomplint alguns dels protocols de seguretat sanitària establerts, principalment pel que respecta als controls de temperatura a l'accés al centre i al protocol de desinfecció de locutoris. Recordem que la presa de temperatura prèvia a l'accés al centre per a evitar l'entrada de persones que presentin febre, l'ús obligatori de les mascaretes sempre que els interns es trobin fora les seves cel·les i per als professionals al llarg de

tota la seva jornada laboral, l'obligatorietat de realitzar higiene de mans previ a l'accés al centre (havent d'incrementar cada CP els punts fixos d'accés a gel hidro-alcohòlic a l'entrada del centre i als departaments de comunicació entre altres) i la desinfecció i neteja de superfícies, són mesures de seguretat sanitària establertes en el document **"Adaptació de la fase de represa als centres penitenciaris", que continuaven essent vigents.**

Al CP Lledoners no ens van prendre la temperatura en entrar al centre ni tampoc hi havia accés a gel hidro-alcohòlic ni a l'entrada al centre ni al departament de comunicacions. Quant a l'ús de mascaretes, observem com els interns van acudir a les entrevistes amb mascareta i els funcionaris feien ús d'aquestes, almenys sempre que es trobaven fora dels búnquers. Pel que fa a la neteja de locutoris, al gener constatem que no semblava haver-hi un protocol de desinfecció després de la realització d'entrevistes, en la mesura en què entrevistem interns que procedien de mòduls diferents en un mateix locutori sense que es dugués a terme la desinfecció de l'espai entre entrevistes. A més, observem la presència de burilles en el sòl

d'un dels locutoris, per la qual cosa entenem que no s'havia dut a terme la desinfecció de l'espai tampoc després del canvi de torn de comunicacions. Per contra, en una nova visita el mes de febrer observem com un ordenança netejava el locutori entre comunicacions.

Al CP Mes d'Enric, tampoc ens van prendre la temperatura en accedir al centre malgrat estar instal·lat el control de temperatura. No obstant això sí que disposaven de gel hidro-alcohòlic a l'entrada. Encara que vam poder veure que es procedia a realitzar la neteja de locutoris, constatem que aquesta no es feia després de cada entrevista, malgrat que la cabina anés a ser ocupada per interns de diferents mòduls.

Al CP Brians 1, com en ocasions anteriors, no existia control de temperatura a l'entrada del centre. Observem que hi havia un cartell a l'entrada en què s'indicava que els visitants havien de passar per una catifa desinfectant, però constatem que no existia aquesta catifa. Hi havia gel hidro-alcohòlic a l'entrada al centre, però no a comunicacions. Pel que fa al protocol de desinfecció de locutoris crida l'atenció com els ordenances

desinfectaven l'espai entre intern i intern i semblava que es respectava el protocol de no barrejar interns de diferents mòduls; per contra, no semblava que es dugués a terme la desinfecció de l'altre costat dels locutoris (on se situen les persones de l'exterior) malgrat el moviment d'advocats, advocades i secretaris i secretàries judicials que hi ha habitualment en aquest per la seva condició de centre de preventius.

Al CP Ponent, tampoc se'ns va prendre la temperatura per a accedir al centre, però constatem la presència de dispensadors de gel hidro-alcohòlic en diferents punts del centre i observem que un intern desinfectava els locutoris després de cada entrevista.

Al CP Puig de les Basses no ens van prendre la temperatura a l'entrar i tampoc hi havia gel hidro-alcohòlic ni en l'accés al centre ni al departament de comunicacions i no semblava que es dugués a terme la desinfecció dels locutoris després de les entrevistes.

Al CP Brians 2 si que hi havia control de temperatura a l'accés i encara que observem ordenances netejant locutoris, el que vam utilitzar nosaltres va ser usat per

diferents interns sense que es dugués a terme la desinfecció de l'espai entre entrevistes. Encara que no hi havia gel hidro-alcohòlic al departament de comunicacions, sí que n'hi havia en diferents punts d'entrada, passadissos, etc. El CP Brians 2, és un dels CP de referència per a interns afectats per la Covid-19. El seu Departament d'Atenció Especialitzada (DAE) s'ha convertit en el mòdul Covid-19 (on es procedeix a aïllar als contactes) i la segona planta d'infermeria es va convertir amb l'inici de la pandèmia en una unitat Covid-19, a la qual envien també contagiats d'altres presons.

En relació al trasllat de presos i preses contagiades, el **29 de gener** des del sindicat de Mossos d'Esquadra SAP-FEPOL denunciava en un escrit dirigit a la Subdirecció General de Prevenció de Riscos i Salut Laboral del Departament d'Interior el malbaratament de recursos (tant mèdics com policials) que suposen els trasllats de presos amb Covid-19 i reclamaven **“la necessitat de que tots els centres penitenciaris de Catalunya disposin d'un mòdul de confinament que pugui atendre i tractar les persones infectades per SARS-CoV-2”**. Des del sindicat apuntaven el risc que aquests trasllats suposen, tenint en compte a més que en funció de l'evolució de salut de la persona pot ser necessari un nou trasllat (en els casos en què aquestes empitjorin i es faci necessari el seu trasllat a l'Hospital Penitenciari de Terrassa), incrementant-se d'aquesta manera el risc de contagi. En aquest sentit és important recordar que en el document d'“Adaptació fase de resclosa als centres penitenciaris” s'establí la necessitat que en cada centre penitenciari es disposi de 4 tipus de mòduls: (1) mòduls per a persones en aïllament sanitari, (2) mòduls confinats, (3) mòduls per a malalts per Covid-19 i (4)

mòduls residencials habituals.

L'endemà, des de Famílies de Presos de Catalunya continuaven denunciant l'escassetat d'informació oficial a presos, famílies i als col·lectius que les secunden i informaven de com estava la situació en els diversos CP catalans: el **30 de gener** es trobava confinat el mòdul 2 del CP Brians 2 amb 7 positius. Al mòdul 9 del mateix centre hi havia diversos positius que van ser traslladats al DAE i al departament d'infermeria i al mòdul 13 es va trobar un positiu qui també estava ja confinat. Al CP Quatre Camins, es registraven 7 nous positius, i un més al Centre de Joves, després que un professor del centre donés positiu. Es mantenia també el confinament total del CP Wad-Ras, centre en relació amb el qual el **4 de febrer**, UGT presons informava que pràcticament el 20% dels professionals de règim interior es trobaven confinats.

El **8 de febrer** el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya anunciava el pla de vacunació als centres penitenciaris catalans, davant la qual cosa des de col·lectius de familiars i entitats en defensa dels drets humans emetíem un comunicat sol·licitant al Departament que inclogués urgentment en aquest pla a les persones privades de llibertat en la mesura en què aquestes es troben en una situació de màxima vulnerabilitat derivada del seu règim de vida i estat de salut. En el citat comunicat, les entitats expressàvem també el nostre rebuig sobre el silenci que envolta la incidència de la Covid-19 en la situació de les persones amb patologies molt greus que resideixen en els centres penitenciaris, atès que suposa un notori risc per a ells i per a les seves famílies.

El **9 de febrer** es continuava amb la

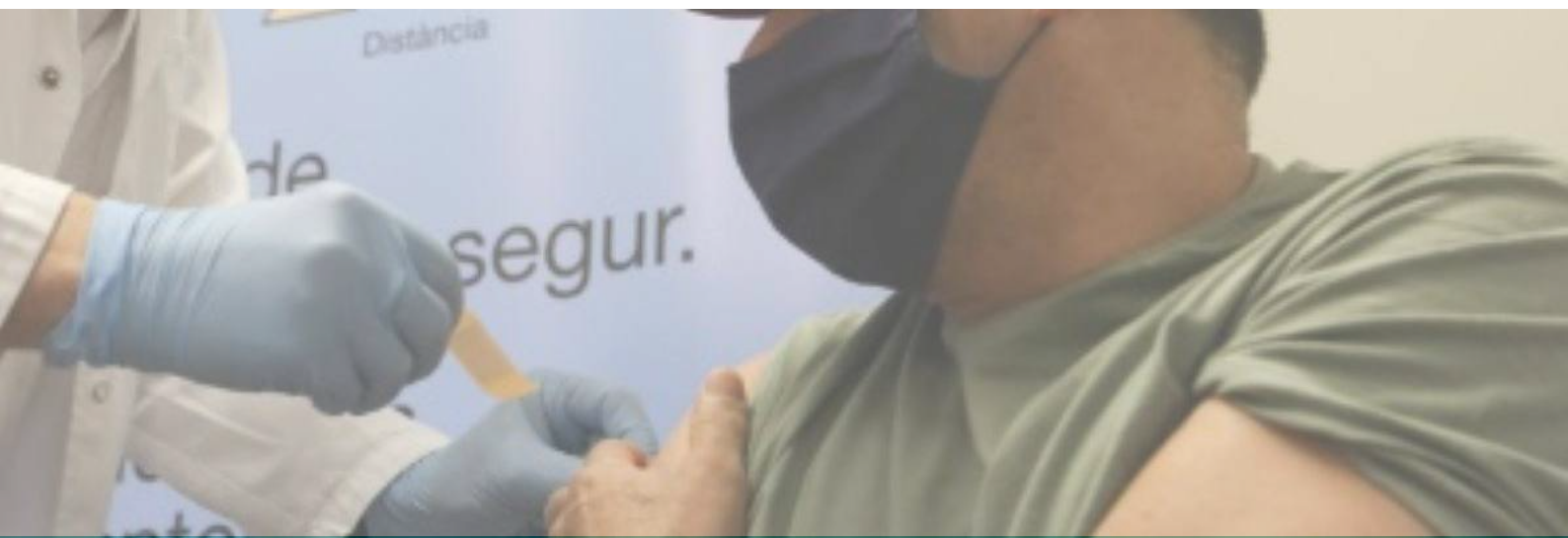
vacunació contra la Covid-19 dels treballadors de presons i centres de justícia juvenil, subministrant en els 5 dies següents la vacuna de AstraZeneca a prop de 4.300 empleats: un 70% del conjunt de la plantilla. L'endemà que s'acabés amb la vacunació dels treballadors i treballadores penitenciaris, el **14 de febrer**, des del Sindicat UGT presons, emetien una circular interna en la qual titllaven de “fullet antisistema” una enquesta elaborada pel Síndic de Greuges, perquè les persones preses poguessin valorar la gestió de la pandèmia en els Centres Penitenciaris catalans. Des del Sindicat consideraven l'enquesta com a “insidiosa” i repulsiva”, realitzant una crida als treballadors penitenciaris perquè boicotejés la distribució del document entre els interns/as tal com se sol·licitava des del Síndic.

El **22 de febrer** es confinava el mòdul 4 del CP Quatre Camins, després de detectar-se 2 interns positius. L'endemà eren ja 6 els positius, procedint aquest mateix dia a realitzar proves PCR a tots els interns del mòdul. El **24 de febrer** el brot del CP Quatre Camins ascendia a 78 interns. A més dels 78 interns aïllats al CP Quatre Camins es registraven 28 positius més: 14 interns es trobaven ingressats a la unitat sanitària Covid-19 del CP Puig dels Basses;

8, a la unitat sanitària Covid-19 del CP Brians 2; 2, a la infermeria del CP Brians 1; 1, a la UHPP de Brians 1; 11, al seu domicili en aplicació de l'article 86.4 del RP o de permís; 1, al PHPT; i 1 més en un hospital de la xarxa pública.

Aquest mateix dia Justícia i Salut anunciaven que s'havia dut a terme el segon cribratge massiu de professionals penitenciaris a través del test PCR i que s'iniciava la vacunació massiva dels interns en CP catalans. La vacunació de les persones internes arribava a les presons catalanes un mes i mig després que s'hagués començat a vacunar als treballadors i treballadores penitenciaris, preveient-se immunitzar al 92% de la població reclusa en una primera fase en la qual s'administraria la vacuna d'AstraZeneca a les persones preses d'edats compreses entre els 18 i 55 anys, concretament 6.143 persones. Un segon grup minoritari, el de les persones privades de llibertat de més de 80 anys, també estava previst que fossin vacunats en el mateix període, administrant-los la vacuna Pfizer.

Dos dies després, el **26 de febrer**, el brot del CP Quatre Camins augmentava a 82 interns en tres dels seus mòduls, que van ser aïllats durant catorze dies, convertint-se a

partir d'aquest moment en el brot més important en una presó catalana des que es va decretar l'inici de la pandèmia. Els tres mòduls afectats per aquest brot de coronavirus van ser el 4, amb 80 positius, i els mòduls 5 i 8 amb un cas cadascun d'ells. La Conselleria de Justícia va comptabilitzar unes 400 persones confinades entre tots els mòduls i va anunciar que s'estaven fent proves PCR a tots els interns i al personal de la presó, sense que constés, de moment, cap cas entre els funcionaris.

Igual que en altres centres amb mòduls confinats, els interns del mòdul 4 havien de romandre tot el dia en les cel·les sense poder utilitzar els espais comuns del mòdul ni la resta del centre. El **28 de febrer**, es comptabilitzaven quatre positius més entre els interns del CP Quatre Camins, un del mòdul 4, un altre del 8 així com altres 2 que tornaven de permís. Des de la SMPRAV informaven que el centre havia passat el cap de setmana reforçant l'equip sanitari amb un altre metge, dues infermeres i dos auxiliars més, davant la impossibilitat de derivar més malalts a les unitats Covid-19 dels CP Brians 2 i Puig dels Basses. Segons van explicar des de Justícia, els presos positius estaven aïllats en les seves cel·les, i tres vegades al dia, i protegits amb EPIS, el personal sanitari els controlava les constants vitals, els proporcionava medicació i comprovava la regularitat dels seus tres menjars diàries.

A **principis de març**, alguns interns del CP Quatre Camins denunciaven la situació del centre respecte a la Covid-19 i referien maltractament psicològic. Segons explicaven, entre altres aspectes, se'ls sancionava per no mantenir les distàncies de seguretat malgrat que no hi hagués manera de mantenir-les. El 5 de març, el brot en aquest centre penitenciari

augmentava fins més d'un centenar d'afectats. Dels 102 interns que havien donat positiu, 96 es van detectar en el mòdul 4, que es trobava ja confinat. A part, hi havia 2 casos en el MESOB, 2 en el mòdul 6, 1 el mòdul 8 i un altre en el mòdul 3.

El **8 de març** es registrava el pic més alt d'interns contagiats des de l'inici de la pandèmia: 152 interns afectats. D'ells, 121 eren interns del CP Quatre Camins, 19 del CP Brians 2, 5 del CP Brians 1, 3 del CP Wad Ras, 2 del CP Mas Enric i 2 del Centre Obert de Barcelona. Dos dies després, el **10 de març**, des de CCOO alertaven que en els CP catalans es continuaven utilitzant les mascaretes fetes amb draps del CIRE i exigien que retiressin amb caràcter urgent les mascaretes no homologades lliurades i se substituïssin per mascaretes FFP2.

L'endemà, Justícia informava que s'havia acabat amb les vacunacions massives als interns dels centres penitenciaris, havent-se subministrat la primera dosi d'AstraZeneca a la població reclusa de fins a 55 anys que així ho va voler. No obstant això, no es feia esment a la vacunació de l'altre grup d'interns, aquells amb edats compreses entre els 55 i els 80 anys, als quals segons havien anunciat estava previst vacunar amb la vacuna Pfizer.

A tancament d'aquest informe, el **17 de març**, el 80% dels treballadors de les presons catalanes i més del 75% dels reclusos estaven vacunats amb la primera dosi d'AstraZeneca. No obstant això, des del Departament de Justícia informaven que l'atur temporal de la vacunació podia afectar tant treballadors i treballadores com a les persones preses a l'hora de rebre la segona dosi i que ni els interns/es ni els treballadors/es de 55 a 65 anys havien rebut encara cap dosi, contràriament a com s'havia previst.

MESURES SOBRE COMUNICACIONS

Al igual que succeïa amb els protocols de seguretat sanitaris, les mesures vinculades al règim de vida de les persones preses i la interacció amb les seves famílies que van regir la present etapa d'anàlisi, són les mateixes que es van establir al inici de la denominada fase de reanudació. Durant la fase de reanudació estava autoritzada la realització de tot tipus de comunicacions (orals, familiars, íntimes, de convivència, inter-centres, inter-modulars) així com la recepció de paquets i peculis. S'establia també que les comunicacions tindrien la periodicitat i duració ordinària, tot i que davant la impossibilitat de complir amb els protocols establerts la Direcció dels diversos centres podia sol·licitar autorització al comitè de crisi per a modificar el seu nombre o duració. A més, es reduïa al 50% el nombre de comunicants, s'establia la necessitat d garantir el distanciament físic i es feia obligatori l'ús de mascaretes tot i que els visitants formessin part del mateix nucli familiar. S'establia, tot i així, que no podran comunicar els interns que siguin un cas positiu o sospitós de Covid-19, ni els que siguin contactes estrets d'un cas positiu o sospitós de Covid-19, ni els que siguin contactes estrets d'un cas positiu o sospitós i estiguin fent quarantena o romanguin a un mòdul confinat, havent d'informar als visitants i als comunicants amb la màxima rapidesa possible d'aquesta circumstància. Així mateix, es mantenia la possibilitat de realitzar videotrucades i videoconferències, havent cada centre penitenciari de regularitzar el seu ús en funció de les seves

capacitats i recursos, i el major nombre de trucades telefòniques.

El **20 de desembre** des de Famílies de Presos de Catalunya seguien denunciant la falta d'informació oficial per part de l'Administració i informaven sobre l'estat d les comunicacions en els centres penitenciaris catalans. Segons detallaven en el CP Quatre Camins, tant les comunicacions orals com vis a vis es duïen a terme amb normalitat: comunicacions orals cada cap de setmana, vis a vis cada 15 dies i videotrucades setmanals. Al CP Brians II, els interns disposaven únicament de dues comunicacions al mes que havien de ser sol·licitades per les famílies. Als CP Brians I, Lledoners i Puig de les Basses, les comunicacions funcionaven amb normalitat. Al CP Ponent aquestes havien de ser aprovades prèviament pel CP, el que va ser criticat per familiars, els quals denunciaven que mai havia funcionat així i que ningú els havia informat del motiu del canvi. Al CP CP Wad-Ras s'havia de trucar per sol·licitar les comunicacions, però els vis a vis els sol·licitaven les internes, les quals des de feia una setmana havien passat de tenir un, a dos vis a vis mensuals. Al CP Mas d'Enric, les comunicacions funcionaven amb normalitat exceptuant amb els interns del mòdul 5, que es trobava confinat.

A **31 de desembre**, amb l'esclat d'un nou brot al mòdul 5 del CP Puig de les Basses, es restringien les comunicacions amb els interns d'aquest mòdul.

Davant la decisió adoptada el **5 de gener** per part de la SMPRAV de no restringir els vis a vis dels interns i internes, des del sindicat ACAP exigien la "restricció total de

les comunicacions” i denunciaven la multitud de brots de Covid-19 que s’estava patint als CP de tota Catalunya.

Des de Famílies de Presos de Catalunya informaven que a **7 de gener** les comunicacions es duïen a terme amb normalitat en la totalitat de CP de Catalunya, a excepció dels 89 interns del mòdul 5 del CP Puig de les Basses que es trobava confinat, situació que es va mantenir durant la setmana del **14 de gener**.

Després del confinament del CP Wad Ras per un brot el **18 de gener** es van suspendre totes les comunicacions orals i els vis a vis al centre. Els advocats i advocades que haguessin de comunicar amb les internes s’havien de desplaçar igualment al centre, però no hi havia contacte entre ells o elles i les internes, tampoc a través dels locutoris. Per a que les internes poguessin parlar amb els seus advocats o advocades, es proporcionava un mòbil a la interna i al advocat o advocada per a fer una videotrucada sense límit de duració, Les videotrucades es duïen a terme d forma diària i a càrrec del centre.

Des de Famílies de Presos de Catalunya a **30 de gener** informaven novament de l’estat de les comunicacions a tots els CP.

Segons explicaven des de la organització, al CP Brians II no es podia comunicar amb els interns del mòdul 2 per trobar-se confinat. Les comunicacions amb la resta d’interns es duïen a terme de dilluns a dijous i havien de ser reservades amb anterioritat. Els vis a vis havien de ser sol·licitats pels propis interns. Als CP Lledoners, Quatre Camins, Mas d’Enric, Ponent, Puig de les Basses i Brians I les comunicacions i els vis a vis es duïen a terme amb normalitat. Al CP Brians I la comunicació oral havia de ser sol·licitada pel pres i confirmada posteriorment pel CP. Al CP Ponent els interns i les internes avien de sol·licitar tant les comunicacions orals com els vis a vis. Al CP Wad-Ras continuaven anul·lades tant les comunicacions orals com els vis avis degut al confinament total del CP.

Després de detectar-se a **finals del mes de febrer** un nou brot al CP Quatre Camins, quedaven suspeses les comunicacions dels interns dels mòduls 4, 5 , 8 i DERT mentre es mantingués el confinament d’aquests mòduls.

CONCLUSIONS

Com hem anat veient, aquest cinquè període analitzat ha estat marcat per un accentuat increment respecte al nombre de persones privades de llibertat afectades per la Covid-19, arribant inclús a superar el nombre de contagis que es va registrar durant la primera onada de la pandèmia. En aquest context, s'han produït brots a la majoria dels centres, que en alguns casos van arribar a afectar significativament al funcionament de tot el recinte. S'ha de destacar en aquest sentit el brot que es va produir a mitjans del mes de gener al CP de dones de Wad-Ras, on tot i el reduït tamany, el brot semblava trobar-se fora de control i va obligar a posar en quarantena al 20% de la seva plantilla. Des dels sindicats de treballadors i treballadores penitenciàries es va denunciar la gestió duta a terme des de la direcció del centre, especialment respecte al seguiment de contagis i a la detecció de positius. Al mes següent es registrava el brot més gran fins al moment a un centre penitenciari català, produït al CP Quatre Camins. Aquest brot es donava un mes i mig després d'iniciar-se la vacunació del personal penitenciari, el que sembla explicar la baixa incidència que va tenir el virus entre els treballadors i les treballadores del centre. Tot i així l'elevat nombre d'interns afectats va arribar a desbordar la capacitat de les unitats Covid-19 existents, sent necessari reforçar urgentment l'equip mèdic del propi centre penitenciari per a garantir l'atenció mèdica necessària al centenar de persones afectades. Així, respecte a l'impacte que la citada campanya de vacunació ha tingut en

el context penitenciari s'ha de tenir en compte que tot i com s'ha assenyalat, les dades semblen reflectir que ja comencen a ser visibles els seus efectes entre el personal penitenciari (en la mesura en que al llarg del període analitzat s'aprecia una reducció paulatina del nombre d'afectats i afectades pel virus entre aquest col·lectiu), haurem d'esperar fins la següent etapa per a poder apreciar els efectes de la vacunació massiva de la població penitenciària.

En relació a aquest aspecte, un dels temes de preocupació es el de les condicions en les que es duu a terme l'aïllament dels interns i internes confinades. Al llarg d'aquest informe, hem descrit varies situacions en les que persones privades de llibertat o els seus familiars denunciaven situacions abusives i inclús mala praxis per part del personal, tant per part de treballadors penitenciaris com del personal sanitari. Considerem especialment preocupant la situació descrita per alguns interns respecte la gestió duta a terme al mòdul 5 del CP Mas d'Enric; i esperem que tant des de el departament d'inspecció de la SMPRAV com des del Programa de Salut Penitenciària s'estiguin duent a terme les investigacions oportunes per a esclarir el succeït i depurar responsabilitats, especialment respecte la defunció de l'intern del mòdul 5 en aquest centre.

Així mateix, tenint en compte l'angoixa i l'ansietat descrita per diversos interns que van ser sotmesos a situacions d'aïllament com a conseqüència del confinament preventiu de mòduls, situacions que van arribar a desencadenar en protestes i autolesions conjuntes, considerem necessari revisar els protocols relatius al règim d vida que s'estableixen en aquests mòduls,

garantitzant que tots els intern i internes rebin 'atenció mèdica i psicològica necessària per a fer front a la situació viscuda. En aquest context considerem que resulta imprescindible que s'adoptin mesures per a garantir que tant les persones contagiades com aquelles confinades tinguin la possibilitat de contactar periòdicament per telèfon o videoconferència amb els seus familiars i éssers estimats, a fi de garantir l'estabilitat psicològica i tranquil·litat tant d'uns com dels altres, prevenint així mateix possibles situacions d'autolesió o autòlisis entre les persones preses.

En relació amb la gestió de contagis es recull alhora la denúncia realitzada pel sindicat de Mossos d'Esquadra SAP-FEPOl en relació amb el trasllat de presos per Covid-19, tenint en compte el risc que aquests suposes tant pels agents policials com per a les persones preses. Així, recomanem que en la mesura del possible i tal com estableix el protocol descrit al document d' **"Adaptació de fase d represa als centres penitenciaris"** es garantixi que tots els CP disposin d'unitats Covid-19, o al menys s'estableixi una d'aquestes Unitats per província, evitant d'aquesta forma els llargs desplaçaments per carretera dels interns o internes contagiats.

Un altre dels temes de preocupació ha sigut la gestió que s'ha dut a terme als Centres Oberts, on com hem vist, l'increment del nombre de tercers graus i de permisos concedits, van complicar el protocol de prevenció de la Covid-19. Considerem molt preocupant que en Centres Oberts com el de Wad-Ras s'omplissin de dormitoris de les persones preses amb permís de sortida, arribant a dormir quatre per cel·la, amb el consegüent risc de contagi.

Des del SIRECOVI no entem com es possible que tot i que el nombre de contagis entre les persones preses hagi sigut superior al que es va donar durant la primera onada, no s'hagin implementat les suficients mesures cap a la excarceració de persones privades de llibertat, especialment aquelles en tercer grau, d'edat avançada o amb patologies prèvies. Es fa necessari, per tant, seguir abogant per mesures que tendeixin a reduir la població penitenciària que permetin prevenir el risc de contagi en aquests espais. En aquest sentit, considerem de màxima prioritat l'adopció de mesures per a excarcerar a les persones d'edat avançada, especialment aquelles amb patologies greus, més encara si tenim en compte els problemes que estan havent per a garantir la vacunació de les persones preses més grans de 55 anys davant la inexistència de les vacunes necessàries.

En un altre ordre de coses, com en anteriors informes reiterem la nostra preocupació respecte a la falta d'acompliment dels protocols de seguretat sanitaris establerts per a prevenir la propagació del virus en el conjunt dels centres penitenciaris catalans. Un cop més des del SIRECOVI hem pogut constatar un acompliment escàs i desigual d'aquests protocols en el conjunt dels CP catalans, especialment en el que respecta a control de temperatura a l'accés als centres i a la desinfecció d'espais. Crida l'atenció en aquest sentit, que tot i que el contacte amb l'exterior ha sigut en tot moment el major risc de contagi, no s'adopten les mesures necessàries per a garantir un acompliment efectiu dels protocols sanitaris i que, tot i així, des de sindicats penitenciaris d'abogui ràpidament davant del creixement de contagis per aplicar mesures restrictives. Recordem que la compra i instal·lació de càmeres termogràfiques, va suposar un

cost de 175.000 euros per a la Conselleria de Justícia, i tot i la facilitat d'ús i el poder de prevenció que aquestes eines ofereixen, s'observa una infrautilització de les mateixes. Així mateix, entre els mesos de febrer i maig del 2020 des del CIRE es van dur a terme formacions específiques sobre el pla d'higiene i neteja necessària per tots els centres penitenciaris de Catalunya, realitzant-se 40 accions formatives en les quals es va formar a 500 interns. Amb tot això, no entenem a què es du l'incompliment de dites mesures de seguretat. En aquest sentit, tal i com assenyalàvem a l'anterior informe, creiem que podria ser convenient que des de del servei d'inspecció de la SMPRAV es realitzessin inspeccions periòdiques en tots els centres penitenciaris i s'adaptessin les mesures si es constata l'incompliment dels protocols de seguretat sanitaris, amb l'objectiu de garantir l'acord compliment a la totalitat de centres penitenciaris de Catalunya.

Una altra de les qüestions que ens agradaria remarcar està relacionada amb la distribució de material de protecció. Tot i que som conscients que el repartiment d'aquest material, especialment el que respecta a les mascaretes homologades, ha requerit d'un esforç i lluita sindical que es va haver de dur fins als tribunals, considerem preocupant que des de aquest col·lectiu es denunciï el repartiment de mascaretes de tela realitzades pel CIRE entre el personal dels centres i s'exigeixi el repartiment de mascaretes homologades, però no es faci cap menció a que aquestes mascaretes han estat les úniques que s'han repartit entre la població reclusa. S'ha de tenir en compte que les persones preses no tenen la possibilitat d'adquirir aquestes mascaretes, i menys encara als preus econòmics als que actualment les podem adquirir les persones

de l'exterior (10 mascaretes per menús de 2 euros). Per això, considerem imprescindible que al igual que amb els treballadors i treballadores penitenciària es garantitzi que totes les persones preses poden tenir accés a mascaretes homologades. Així, haurien de prendre's mesures a tal efecte com podria ser garantir que a tots els econòmats es disposa d'aquestes mascaretes a la venda a preus baixos (al menys com els que podem trobar al carrer) i que es reparteixin gratuïtament entre aquelles persones sense recursos econòmics.

Creiem que aquest tema guarda relació amb el sabotatge a la enquesta dissenyada des del Síndic de Greuges per a conèixer la percepció de les persones preses en relació amb la gestió de la pandèmia. Des del SIRECOVI considerem molt preocupadament que un col·lectiu que té la obligació de col·laborar amb aquest organisme públic, pugui arribar a boicotejar una enquesta promoguda per aquesta institució i creiem que aquest tipus d'actituds demostren la falta d'interès per garantir els drets humans de les persones privades de llibertat de certs sectors de treballadors penitenciaris. Cal recordar que el Síndic de Greuges, com a Mecanisme Català de Prevenció de la Tortura, actua sota mandat internacional de les Nacions unides, i que el propi Codi Ètic dels treballadors d'execució penal (regulat per la Circular 2/2011) especifica a la Base 6, que "la empleada o empleado público de ejecución penal debe auxiliar al Síndic de Greuges en el ejercicio de sus funciones i competencias". Des del SIRECOVI esperem que des de la SMPRAV es duguin a terme les investigacions necessàries per a esclarir lo succeït i s'adoptin les mesures disciplinàries oportunes amb l'objectiu de llençar un missatge de prohibició absoluta respecte a aquest tipus d'actituds i pràctiques.

Finalment, ens agradaria assenyalar que al nostre anterior informe apuntàvem que pogués ser convenient que l'adopció de mesures restrictives en l'àmbit de les comunicacions amb l'exterior s'adoptessin únicament respecte a aquells interns afectats per Covid-19, permetent d'aquesta manera preservar els drets dels demés interns i internes i de les seves famílies. En aquesta nova etapa, com hem vist, s'ha seguit aquest protocol d'actuació, restringint-se les comunicacions únicament als interns i internes ubicats a Unitats Covid-19 o en mòduls confinats. Tot i que òbviament valorem la mesura com a molt positiva, ens crida l'atenció que tot i que ambdues etapes s'emparen en el mateix document macro (**"Adaptació fase de represa als centres penitenciaris"**), aquesta mesura es comencés a implementar en un període en el que el nombre de contagis era molt superior que als mesos anteriors.

Respecte a aquest àmbit s'ha assenyalat alhora la falta d'informació pública respecte als mòduls que es troben confinats en cada moment en els diversos centres penitenciaris i per tant, respecte a quins interns i internes tenen o no restringides les comunicacions i sobre el funcionament de les comunicacions en cada centre penitenciari: nombre de comunicacions orals i vis a vis autoritzats, horaris i protocols. Han sigut pràcticament inexistents les comunicacions realitzades per la SMPRAV en aquest sentit, havent de les els propis familiars qui contactessin amb cada centre penitenciari per a conèixer les condicions específiques en cada moment. Així, es fa imprescindible recollir les demandes que en aquest sentit han sorgit des de grups de familiars, que han seguit exigint transparència en la informació i la creació d'un canal permanent de comunicació amb les persones privades de llibertat, les famílies

i les entitats de defensa dels drets humans. No obstant, no ha sigut l'àmbit de les comunicacions l'únic que s'ha caracteritzat per la falta d'informació. S'ha d'assenyalar que durant el present període han sigut molt escasses les comunicacions respecte a la situació als centres penitenciaris emeses per la SMPRAV o el Departament de Justícia. Novament el sistema penitenciari català ha fet patent la opacitat i la falta de transparència que caracteritza aquests espais.

La excepció en aquest àmbit han sigut les dades respecte al nombre d'interns afectats pel virus a cada centre penitenciari, que des de el mes d desembre del 2020 la SMPRAV va començar a publicar diàriament. Tot i que es tracta d'un gran pas cap a una major transparència en quant a la gestió de la pandèmia, crida l'atenció que pel contrari s'hagi produït un silenci pràcticament absolut respecte al nombre de treballadors i treballadores afectades pel virus durant els últims mesos.

